

Sygn. akt I PK 292/02

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 marca 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca)

SSN Jadwiga Skibińska-Adamowicz

Protokolant Dorota Białek

w sprawie z powództwa J. J.

przeciwko PKP SA Zakładowi Taboru w K. w likwidacji

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 marca 2004 r.,

kasacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K.

z dnia 19 marca 2002 r., sygn. akt VI Pa ../01,

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że zmienia wyrok Sądu Rejonowego - Sądu Pracy w K. z dnia 6 maja 2001 r., w ten sposób, że powództwo J. J. oddala,**
- 2. nie obciąża powódki kosztami postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 6 maja 2001 r. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w K. zasądził od Polskich Kolei Państwowych S.A. – Zakład Taboru w K. na rzecz powódki Jolanty Jurek kwotę 12.212 zł tytułem różnicy pomiędzy wypłaconą jej kwotą 7.788 zł, stanowiącą sumę odprawy pieniężnej przysługującej na podstawie przepisów ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1990 r., Nr 4, poz. 19 ze zm.) i rekompensaty wynikającej z postanowień Paktu Gwarancji Pracowniczych w okresie drugiego etapu restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego PKP – a kwotą 20.000 zł, wynikającą z przepisu art. 49 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (Dz. U. Nr 84, poz. 948 ze zm.). Sąd Rejonowy ustalił, że strona pozwana dnia 27 marca 2000 r. wypowiedziała powódce umowę o pracę z zachowaniem sześciomiesięcznego okresu wypowiedzenia, z przyczyn dotyczących zakładu pracy, a okres wypowiedzenia został skrócony do trzech miesięcy i stosunek pracy uległ rozwiązaniu z dniem 30 czerwca 2000 r. Ze względu na treść przepisu art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 8 września 2000 r., według której odprawa przysługuje pracownikowi, z którym w latach 2000-2002 został rozwiązany stosunek pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, Sąd pierwszej instancji uznał, że powódka spełnia warunki do otrzymania odprawy w kwocie 20.000 zł (pomniejszonej o wypłaty dokonane w oparciu o inne podstawy prawne, lecz z tej samej przyczyny – rozwiązania stosunku pracy w wyniku zmniejszenia zatrudnienia), gdyż to rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło w 2000 r., nie musiało jednak następować dopiero po wejściu w życie ustawy, to jest po dniu 27 października 2000 r.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. wyrokiem z dnia 19 marca 2002 r. oddalił apelację strony pozwanej, dzieląc ustalenia i wnioski Sądu pierwszej instancji.

Powyższy wyrok strona pozwana zaskarżyła kasacją zarzucając naruszenie prawa materialnego – art. 48 i art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 8 września 2000 r. W

kasacji podniesiono, że skoro wyżej wymieniona ustawa weszła w życie z dniem 27 października 2000 r., to mimo zapisu zakreślającego ramy czasowe zwolnień pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy, przepisy ustawy nie mogły dotyczyć pracowników, z którymi rozwiązano umowy o pracę przed dniem wejścia w życie ustawy, a zatem powódka, (z którą stosunek pracy rozwiązany został z dniem 30 czerwca 2000 r., zaś ustawa weszła w życie z dniem 27 października 2000 r.), nie mogła nabyć prawa do wyższej, przewidzianej tą ustawą odprawy.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Kasacja okazała się uzasadniona. Kwestia objęcia prawem do jednorazowej odprawy, określonej w art. 48 i 49 ustawy z dnia 8 września 2000 r. pracowników, z którymi rozwiązano umowy o pracę w roku 2000, jednakże przed dniem wejścia w życie wyżej wymienionej ustawy była przedmiotem rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego; w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2004 r., III PZP 11/03 Sąd Najwyższy stwierdził, że prawo do jednorazowej odprawy pieniężnej określonej w art. 48 i 49 ustawy z dnia 8 września 2000 r. przysługuje tylko tym pracownikom, z którymi rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło po dniu wejścia ustawy w życie. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy zauważył, że za ewentualnym przyjęciem tezy, iż jednorazowa odprawa przewidziana w art. 48 ustawy przysługuje każdemu pracownikowi zwolnionemu z pracy w 2000 r. przemawiają wyłącznie argumenty językowe. Jednocześnie jednak należy mieć na względzie, że art. 83 tej ustawy jednoznacznie stanowi, że ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia (poza wyjątkami nie dotyczącymi jednak przepisu art. 48), a odmiennego stanowiska nie można wyprowadzić z przepisu art. 3 k.c., który dotyczy sytuacji, w których ustawa określa w przepisach przejściowych datę jej wejścia w życie wcześniejszą niż data opublikowania aktu prawnego w Dzienniku Ustaw lub Monitorze Polskim, albo nie określa jej w ogóle. Należy przy tym zauważyć, że w art. 48 i 49 ustawy chodzi nie tyle o czas przeszły, ile o tryb dokonany. Zauważył też Sąd Najwyższy pewną niekonsekwencję ustawodawcy w zakresie form gramatycznych i poprawności merytorycznej i formalnej w redagowaniu przepisów rozdziału 8, co nie pozwala z pełnym zaufaniem odnieść się do rezultatów wykładni tylko językowej. Natomiast nie ulega wątpliwości, że uprawnienia przewidziane w rozdziale 8 ustawy łączą się z komercjalizacją i

restrukturyzacją PKP, przeto nie mogą przypadać na czas poprzedzający te procesy ani też po ich zakończeniu. Przepis art. 3 ustawy określa termin komercjalizacji PKP (do 27 stycznia 2001 r.), po komercjalizacji następuje etap restrukturyzacji (organizacyjnej, finansowej, majątkowej i zatrudnienia), przy czym restrukturyzacja organizacyjna, polegająca na utworzeniu spółek pracowniczych (art. 14) i spółki akcyjnej do prowadzenia działalności w zakresie zarządzania liniami kolejowymi (art. 15) ma być przeprowadzona w terminie 6 miesięcy od jej wpisu do rejestru handlowego (art. 16), restrukturyzacja majątkowa następuje z dniem wejścia w życie ustawy (art. 34 ust. 1). Zdaniem Sądu Najwyższego, jeżeli powyższe działania mają nastąpić po wejściu w życie ustawy, brak jest podstaw do przyjęcia, aby funkcjonalnie z nimi związana restrukturyzacja zatrudnienia mogła je poprzedzać. Restrukturyzacja zatrudnienia nie może być oderwana od celów ustawy, a brak jest podstaw do uznania, aby celem regulacji rozdziału 8 ustawy było zagwarantowanie takich samych uprawnień wszystkim pracownikom zwalnianym z PKP z przyczyn dotyczących pracodawcy i wyrównanie poziomu osłon finansowych dla pracowników zwalnianych w różnych okresach restrukturyzacji.

Zwolnienia z przyczyn ekonomicznych następowały w PKP także przed wejściem w życie ustawy z dnia 8 września 2000 r., a zatem bez związku z komercjalizacją i prywatyzacją, a uprawnienia zwalnianych pracowników kształtowały postanowienia kolejnych paktów gwarancji pracowniczych, czyniąc to korzystniej od przepisów powszechnie obowiązujących. Ostatni pakt z 19 marca 1998 r. obowiązywał do dnia 26 października 2000 r. tj. do dnia poprzedzającego wejście w życie ustawy, a przepisy tej ustawy zastępują jego postanowienia w przedmiocie preferencyjnego ukształtowania prawa do świadczeń dla pracowników zwolnionych z przyczyn dotyczących pracodawcy, co „stanowi istotny argument przeciwko nadawaniu przepisom rozdziału 8 ustawy „mocy wstecznej”. Zwrócił też uwagę Sąd Najwyższy, że przepis art. 50 ust. 3 ustawy stanowi, że pracownikom, którzy nabyli prawo do jednorazowej odprawy, nie przysługuje odprawa na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o zwolnieniach grupowych, „ani żadne inne świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy”. Przyjęcie zatem wcześniejszego prawa do odprawy niż data wejścia w życie

ustawy (27 października 2000 r.) spowodowałyby niczym nieusprawiedliwione uprzywilejowanie pracowników, którzy zostali zwolnieni pomiędzy 1 stycznia a 26 października 2000 r. i otrzymali odprawy z art. 8 ust. 1 ustawy o zwolnieniach grupowych, jak i na podstawie ponadzakładowego układu zbiorowego pracy, a jednocześnie do dyskryminacji pracowników zwolnionych po dniu 26 października 2000 r. (pozbawionych przez przepis art. 50 ust. 3 ustawy rekompensat i odpraw z PUZP i z ustawy o zwolnieniach grupowych), jak i pracowników zwolnionych przed 1 stycznia 2000 r.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹⁵ k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.